

B. N. C.
FIRENZE

1067

21

1067.21

10

XV

LEIBN.

de Annyfikatione
Auer

1067.21

G. G. L. RELATIO
 AD INCLYTAM
 SOCIETATEM LEOPOLDINAM
 NATURÆ CURIOSORUM,
 DE NOVO
 ANTIDYSENTERICO
 AMERICANO,
 MAGNIS SUCCESSIBUS COMPROBATO.

HANNOV. ET GVELPHERPIT.

Sumptibus GOTHOFREDI FREYTAGII,

Anno 1696.

*Ex Legati D. Equitis et Antonii
 Francisci de Clavonis.*

INSTITUTIONES

ARITHMETICAE

ET ALIARUM MATHESIM

ARTIUM

DE NUMERIS

ARITHMETICIS

ET ALIIS

ARTIBUS

ARITHMETICIS

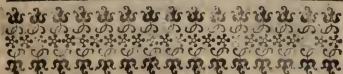
ET ALIIS

ARTIBUS

ARITHMETICIS

ET ALIIS

G. G. L. Relatio ad inclytam So-
cietatem Leopoldinam Naturæ
Curiosorum

DE NOVO
ANTIDYSENTERICO
AMERICANO

Magnis successibus comprobato.

(1)

CUm ante annos aliquot perscriptum
ad me fuisset ab amicis, novum Re-
medium Antidyfentericum in Gal-
lia celebrari cœpisse; rei mentionem
faciendam putavi in literis ad virum Amplis-
simum Johannem Georgium Volcanerum,
inclytæ Societatis Leopoldinæ Naturæ curi-
osorum, dum viveret, Præsidem datis; eo
consilio, ut occasionem præberem in tantæ
rei fidem curatiùs inquirendi. Certum
enim est, post pestem & febres cognatas vix
aliud morbi genus, latius apud nos vagari,
magisque vastare humanum genus, quam
dyfenteriam, plebi inprimis, sed maximè ex-
ercitibus funestam; ut sæpe, constat, vix

tertiam quartamque partem cohortis cladi unius autumnii superfuisse: quanquam & in eos interdum vel contagio vel intemperantia vel alia ratione diffundatur malum, quibus laudatior victus immunitatem præstare posse videbatur. Unde Volcamerus, vir optimus, publici boni studiosissimus, consilio usus suo, literas meas Ephemeridibus Societatis in publicam editis inseruit, tum remediis novi causa, tum verò maximè, ut præclari apud Mutinenses Medici, Bernardi Ramazzini (mox in societatem recepti) commendata à me Historia annalis Medica, imitatores reperiret.

(2) Et profecto negari non potest, multis malis premi humanum genus non tam naturæ invidia, cui nostra vitia ineptè, ne dicam impiè transcribimus, quam humana insipientia, qua morborum causas & remedia æquè negligimus. Et fatendum est, intimas rationes sæpe adhuc in abdito latere: ut Cartesius, vir ingenio præstantissimus, in Epistola ad amicum extante, falsus sit, se post tantas vigilias naturali scientiæ impensas, ne febriculæ quidem certò curandæ parem esse. Nimirum hactenus magis observationibus, quàm rationibus nitimur, & magis accommodantur hypotheses cognitæ per *εμπειρίαν*, quàm ex hypothesis praxis augetur, quæ tamen una propemodum certa est hypotheseos felicitis nota, si sponte, ducat in
phæ-

phænomena, ex quibus extracta non fuit; liceatque in ea compendium facere experientiz, ut jam ratione prævideri nondum tentata possint. Quæ non ideo dico, quasi virorum insignium hypothesès & conjecturas spernendas censeam (quas potius in prætio habeo, saltem & præludia & primicias veritatis) sed ut certum ab incerto discriminemus, nec vanis & perpetuis novationibus ars turbetur; & ut intelligamus quanto magis interdum absumus à liquidis causarum notionibus, tanto majore studio historiz morborum & observationibus insistendum esse, quæ vera est ad rationes reddendas scientiamque perficiendam via. Itaque & Historias annales medicas passim condendas puto; & præclaros artis maxime magistros orandos, ut diligenter annotent quæ offeruntur; & juvenes asseclas comitesque præclarorum virorum hortandos, ut sese amanuenses illis præstent diligentes; & illis denique qui in republica autoritate valent incukandum (quod ipsi sæpe in se suisque sed plerumque ferro sentiunt) post virtutem animorum & populorum quietem nihil esse hominibus prætiosius sanitate nullamque in arte liberalius ex publico sumtus faciendos. Quod à me non Medico, eoque minus quæ sitæ propriæ utilitatis suspecto, tanto confidentiùs fortasse dici potest.

(3) Nec credo deessent officio principes

(a) 3

aut

aut rerum ingentium administri, nisi fatalis
 quædam opinio passim homines invasisset,
 qui præ cæteris acuti habentur: Medicinam
 (si exigua quædam & obvia demas) esse artē
 ambiguum, quæ instar philosophici lapidis
 spe magna hominum credulitatem suspen-
 dat. Et quemadmodum sunt quidam pas-
 sim impiè ingeniosi, qui in irridenda pieta-
 te falsam animi vim ostentant; ita alii inno-
 centius non tamen sapientiùs in Medicos di-
 cacitatem exercent, utriusque salutem suam illu-
 dunt. Qui rei momenta expendent, certè
 magis profectum artis, quam imperfectio-
 nem mirabuntur. Amisimus pleraque ve-
 terum remedia, materiam eorum medicam in-
 terdum solis pene nominibus superantibus,
 Vix duo secula sunt quòd Medicina revixit;
 non plus quàm unum est, quòd Anatomia
 floret; non nisi dimidium, quòd interior hu-
 mani corporis constitutio patuit, reperta san-
 guinis circulatione. Itaque mirum est, ha-
 bere nos tot præclara præcepta, tot insignes
 aphorismos, tot efficacia remedia, in tanta
 ignorantia causarum, quæ ad nostra tem-
 pora humanum genus oppressit. Cum
 & Macrocosmi structura ignorata fuerit, do-
 nec Copernicus & Keplerus arcanam Mun-
 di Machinam explicuere. Itaque quod tam
 imperfecta hactenus Medicina est, in tanta
 facilitate proficiendi (si vellent homines uti
 concessis à Deo occasionibus) non tam me-
 dicis

dicis imputandum est, qui sæpe districti inter consulentes, vix cibi somnique vacationem habent; quam potentibus qui tantam publicæ curæ materiam privatis, & de vita, toleranda sollicitis iniquè; inconsulteque transcribunt. Quid magis mirabile quam muniri oppida, convocari ingeniarios, in mentes sumtus fieri in opera vix aliquando menstruæ defensionis suffectura; & interea nihil agi quominus intestinus & perpetuus hostis impune grassetur; quem ipsa nostra in nos natura, interdum & imprudentia armat. Itaque conquirendi essent observatores, alendi, excitandi, nihilque diligentia immo curiositatis reliquum faciendum in re tanta: quod, si facerent ad quos ea res pertinet, ego quidem non dubito in tanta luce seculi, & artis analyticæ profectu, & abundantia egregiorum ingeniorum & auxiliorum copia, apertis jam per Chymiam Anatomiamque corporum recessibus plus uno decennio profici posse, quam olim seculo potuisset aut adhuc poterit si pergimus esse negligentes. Sed magna potissimum à Germanis hic expecto, quibus præ cæteris experimenta debet orbis, & à Leopoldina imprimis Societate plurimum, nobis polliceor, ex quo Maximus Cæsar ejus curam in se suscepit.

(4) Memini me aliquando videre librum, quem Wanslebius ex Ægypto miserat in Galliam, in quo Concilium quoddam sapientum
Medi

Medicorum à nescio quo Califa an Sultano constituendæ Artis causa convocatorum celebratur. Scilicet tunc volebant homines sapere, cum non possent in illorum scilicet seculorum tenebris; nunc cum possint, nolunt, vel posse se ignorant. Equidem fatendum est hodie quoq; in infelicem temporum conditionem pulcherrimos scientiarum cursus non parum stitisse, quasi Nemese quadam intercedente, ne feliciores essemus, quam meremur. Et sanè, si post pacem Pyrenæam quiescere Europæ licuisset, fortasse nostras jam opes miraremur. Integræ nationes præclarissima æmulatione de inveniendi laude certabant, principes viri arcanis naturæ capiebantur; jam toto orbe exploratores mittebantur, qui quicquid uspiam egregium est, ad nos referrent comportarentque; cum subito turbine, verso ad arma seculo, pulcherrimæ spes evanuerunt. Quid enim præstituros fuisse putamus summos viros principum ardenti curiositate adjutos, cum nunc quoque, ubi remissius ingentia quædam incrementa scientiarum auspiciis magni Regis debeat humanum genus. Quod ut hoc loco grati prædicemus jubent quæ nunc agimus. Nam & Remedium Antidysentericum autoritate ejus studiose comprobatum est, & regia liberalitate (ut accepi) pensatum.

(5) Ut ergo ad institutum redeamus, cum nondum ad nostros; à me licet admonitos

nitos, pervenisse medicamenti descriptionem intellexissem; audissem verò à Serenissima Principe nuper ex Galliis ad nos reversa, nihil esse ingenti & præsentanea ejus, efficacia certius compertiusque, quæ etiam Ipsimet in primaria gynecæi proprii fœmina sese comprobasset; non ultra cunctandum ratus per amicum à Medico practico in Parisiorum urbe insigni, & hujus ipsius curationis usum crebrum habente, notitiam Remedii nondum quod sciam descripti impetravi: cui nunc publice gratias ago, etiam nomen viri optimè meriti proditurus, si per modestiam ejus licuisset. Res autem ita habet.

(6) Mercator quidam Gallus, cui nomen Grenier, navigator frequens, inter alias merces ex Hispania Lutetiam Parisiorum attulerat centum & quinquaginta libras radicis, quam intellexerat magnarum in curanda dysenteria virium esse. Cumque ipse Medicinæ faciendæ usum non haberet, Medicum ingeniosum & consilio actūque promptum delegit, atque in arcani notitiam admittit, eiq; partem mercis suæ credidit, ut opera ejus, successuque ipso, increbesceret utilitas medicamenti. Medicus ergo rem strenuè gessit, & in aulam introductus Regi ipsi innotuit, cujus jussu sumta sunt complura experimenta in Nosocomio illo magno quod vocant Hospitium Dei (Hostel Dieu) aliisq;

publicis locis. Quid multa? comperta, medicamenti virtute jussu Regio, summa pecuniæ non contemnenda Medico donatur, privilegio præterea indulto, ut solus distribueret, atque in singulos ægros certum pretium acciperet.

(7). Sed inde natæ sunt contentiones acerrimæ inter Medicum & Mercatorem, mercatore omnia questibus implente, & se tanti beneficii autorem, dissimulatum, ac per summam injuriam contra pacta circumventum clamitante. Re tamen ad Senatum Supremum, quem Parlamentum vocant, delata, pro Medico valuit privilegiûm Regium, & professionis autoritas, cui medicamenti administratio jure conveniret; jussus tamen est satisfacere mercatori. Qui rem ægre ferens aliis quoque vendere novam, & jam celebratam mercem cœpit, quam deinde multi in urbe Medici & pharmacopolæ cum fructu adhibuere, donec tandem ipsa consciorum dissensione totius arcani ratio in publicum emanavit. Ut adeo Hesiodeum illud locum hic, si uspiam habeat: *ἀγαθὴ δ' ἔστιν ἡδὲ βεβωϊα*. Tametsi fatendum videatur ita vel hac una re de Republica meritum fuisse Grennerium, ut insigne aliquod præmium jure suo potuerit expectare. Sed valuit hic quoque crebrum illud inter mortales: Sic vos non vobis. Quanquam enim negari non possit primo Pisoni descriptionem deberi, non raro tamen

tamen sit, ut res præclaræ in oblivionem veniant. Cortex Peruvianus jam ante annos quadraginta quinque propemodum celebratus pene conciderat, donec per Talbotium restitutus dignitati plausum in aula invenit. Jam viginti & amplius anni sunt, quod mirè prædicari audivi herbam Paragray à natali provincia Paraquaria dictam, quæ (rarum) ita emetica est ut stomacho vis non fiat, magnæque præterea ob salutes effectus in India Hispanica famæ nec tamen, quod sciam, hætenus in nostras officinas recepta. Itaq; etiam medicamenta ipsa sua fata pro captu hominum habent, ut adeò sæpe non minus restauratori atque propalatori quam inventori debeamus.

(8) Quare nec de Medico quicquam sequius credi judicari velim. Virum enim doctum, & artis operibus clarum & præsertim Senatûs Regii sententia victorem excusationes suas habuisse, credi par est. Unde prætereunda putavi, quæ acrius ab adversario dicta ad me pervenere. Certè licet ab alio edoctus fuerit, multo tamen ipsi quoque debemus, cujus industria prudentiaque inclaruit medicamentum. Nam famæ primordiis pleraq; constant; & optima quoq; commendatione atq; insinuatione apta indigent: & poterat alius imparis industriæ rem quantumlibet excellentem pessundare aliquo errore, velut in herba oppressam, & vix post
mul

multos annos publicæ salutæ ab aliquo feliciorè in theatrum reducendam, Nunc egregii viri felicissima opera factum est, ut honor medicamento constet fructusq; in publicum mature dimanaverit.

(9) Cæterum, cum ipsa Medicamenti descriptio quantum sciam, nondum satis hætenus innotuerit; levato velo rem omnem boni publici causâ in apricum producendam putavi. Sciendum est ergo, Radicem esse Americanam, descriptam jam tum à Guilielmo Pifone in Historia naturali & medicâ Brasiliæ, qui hanc ipsam de qua agitur ejus virtutem non ignoravit, & satis efficacibus verbis expressit, sed alexipharmacam, quoque facultatem quanquam verissime tribuendo non nihil fortasse lectoris animum alio avertit. Scilicet adeo assueti sumus immodicæ simplicium commendationi, ut nisi descriptor multum & diu inculcet virtutem plantæ vix serio aut vix certe ex usu rerum sed magis ex relatu scripsisse judicemus. Nomen plantæ est *Ipecacuânba* cujus partem primariam *Radicem Antidysentericam* merito appelles. Sed ecce verba Pifonis (lib. 4. cap. 53. pag. 231. editionis Elzevirianæ ann. 1658.) quem merito velut primum autorem commendamus, si quidem, ut ait, nemo ante ipsum aut plantam descripsit aut virtutes ejus publicavit.

IPECACUANHA

(10) Tandem (inquit) ad decantatas has
 “ salutiferas radices ordo nos deducit, quæ
 “ præter facultatem purgatricem per supe-
 “ riora & inferiora, omni veneno eximie ad-
 “ versantur. Nec credo, præstantius reme-
 “ dium adversus plurimos morbose longa
 “ obstructione ortos imprimis in ventris flu-
 “ xibus medendis, in hisce terris reperiri
 “ facile.

“ Duæ existunt species, neutra à ne-
 “ mine, quod sciam, descripta, earumve qua-
 “ litates eximiæ in lucem protraciæ. Utra-
 “ que eidem usui dicata, sed gradibus fa-
 “ cultatum, tum & facie, & natali solo diffe-
 “ runt. Una enim earum humi depressa,
 “ exiguior, in pratis crescit, pulegio non ad-
 “ modum dissimilis: nam caulis foliis lanu-
 “ ginosis exsurgit multis, albisque flosculis
 “ cingitur: radix illius est crassa, filosa, albi-
 “ cans, à Lusitanis ad differentiam, *Specacuan-*
 “ *ha blanca* dicta, quæ quod minus turbet,
 “ corpus, & venenis validissime resistat, æ-
 “ què pueris ac gravidis exhibetur.

“ Altera, cujus Iconem hic damus, est
 “ longitudinis semicubitalis, trinis vel qui-
 “ nis tantum foliis ornata. Gaudet locis
 “ opacis, & tantum in densioribus reperitur
 “ nemo-

“ nemoribus. In summitate caulis baccas pro-
 “ ducit nigras sed paucas. Radice est tenui,
 “ tortuosa, nodosa, fusci coloris, saporis in-
 “ grati, amari, calidi & acris. Exsiccata in-
 “ multos annos reservatur, nec facile vires
 “ deponit antidotales, sudoriferas sed qui-
 “ dem vomitivas. Ejus in pulverem reda-
 “ ctæ dosis est drachma; in infuso, drachmæ,
 “ plus, minus, duæ. Facultatem habet ab-
 “ stergendi, meatus referandi, ac infarctus
 “ exsolvendi.

“ Utriusque quotidianus est usus, ma-
 “ lunt tamen dilutum, quod vel unius no-
 “ ctis sub dio maceratione aut coctione in
 “ aquâ, medicam suam virtutem abunde li-
 “ quoribus communicet. Postea caput mor-
 “ tuum reservatum, denuoque eodem mo-
 “ do præparatum, in eundem usum exhibe-
 “ tur; minus quidem efficax ad purgandum
 “ vel vomendum, sed magis adstringens.
 “ Ita ut radix hæc non solum materiam mor-
 “ bificam, licet tenacissimam, à parte affecta
 “ revellat, eamque per superiora expellat,
 “ sed & adstringendo viscerum tonum resti-
 “ tuat. Præterquam enim quod fluxibus
 “ ventris, aliisque morbis medeatur; vene-
 “ nis adversatur, virusque tum oculta qua-
 “ litate, tum manifesta per vomitum statim
 “ expellit. Quamobrem religiose à Bratili-
 “ entibus reservatur, qui illius virtutes primi
 “ nobis revelarunt.

CAA- APIA.

Secretum hujus herbæ Lusitanis de-
 bemus, qui nobis eam suppeditarunt. Pu-
 filla est planta & depressa, sed humilita-
 tem præclaris dotibus abunde compenset.
 Ex radice enim pennam olorinam crassa,
 verrucosa, filamentis ad latera, & inferi-
 us tenuibus prædita, exterius è griseo fla-
 vescente, interius alba, tres vel quatuor
 pullulant pediculi teretes, qui quilibet uni-
 cum, folium sustinent, obrotundum vel ob-
 longum, tenerrimum, superius splendide
 viride, inferius paulum albicans, habens
 nervum & inferius venas transversim con-
 spicuas.

Florem fert in proprio pediculo ro-
 tundum, umbilici figura, floris Bellidis æ-
 mulum, multis staminulis constantem, ex
 quo semen provenit minus Sinapi. Ra-
 dix ejusdem cum *Ipecacuánha* præstantiæ
 & efficaciam, unde & *Ipecacuánha* abusive à
 quibusdam appellatur. Cujus vicem in
 vomitu ciendo, & alvi profluvio compe-
 scendo egregie supplet. Eo tamen discri-
 mine observato quod primam suam digni-
 tatem à virtute antidotali sortiatur, quam
 an aliunde mereatur, nisi quod viscera te-
 tris fuliginibus liberet, mihi nondum ex-
 periri

“ periri licuit. Radix primum haud mani-
 “ festo sapore est prædita, sed mansa, quo-
 “ dammodo acris est, & relinquit in lingua,
 “ vellicantem humorem.

“ Differt porro ab Ipecacuanha, quod ad
 “ vomitum proritandum min9 fit valida, nec
 “ pari efficacia humores peccantes per supe-
 “ riora exturbet: quo fit, ut radix quæ, q-
 “ dore & sapore alteri cedit, majori quanti-
 “ tate exhibeatur.

“ Indigenæ integram plantam contun-
 “ dunt, & succo prælibato virus à ventre ex-
 “ cludunt: à colubris læsi, aut sagittis vene-
 “ natis percussi, eundem antidoti loco, vul-
 “ neri instillant, non sine successu.

“ Datur hic & alia Caa- apia species, pri-
 “ ori per omnia similis, exceptis foliis; quæ
 “ quidem ejusdem sunt figuræ, sed in ambi-
 “ tu serrata & hirsuta: pediculi horum raris
 “ vestiuntur pilis. Florem fert in proprio
 “ pediculo rotundum cum umbilico in me-
 “ dio instar floris Chamomeli.

“ Idem autor lib. 5. cap. 19. pag. 310.
 “ Duæ inquit, herbæ Antidotales nomen,
 “ Ipecacuanha sibi vendicant; quarum pri-
 “ or, ob evidentem vim emeticam, ut præce-
 “ denti libro prolixè docui: posterior verò,
 “ Caapia vulgo nomen audit, ob alexiteri-
 “ as virtutes magis celebris, proinde quod
 “ quaecunque venenum assumptum, ante-
 “ quam ex ventriculo & primis viis ad pene-
 tralia

" tralia corporis permeaverit, per Vomitum
 " benigne ejiciat, si duæ circiter drachmæ ex
 " liquore convenienti maceratæ propinen-
 " tur: Mox secundum ejus in fulum vel fo-
 " lum vel cum radice *Jaborandi* mixtum su-
 " peradditur, non quidem ad vomitum, sed
 " ad urinas & sudores concitandos. Ita ut,
 " in hac nobilissima planta diversæ qualita-
 " tes se prodant, utræque quidem veneno-
 " exturbando dicatæ, sed ita tamen, ut hæ
 " posteriores altius positæ, tum demum se
 " videantur manifestare, cum emeticæ facul-
 " tates post primam præparationem evanu-
 " erint.

" (14) Sed cum idem libro secundo ubi de
 " morbis egit cap. 9. de ventris fluxibus, hu-
 " jus quoque medicamenti meminerit, quæ-
 " dam inde huc trasferre placet: curatio (in-
 " quit) primo à clysteribus abstergentibus,
 " qui mel sylvestre inprimis, recipiant, in-
 " cipit. Interim corpus Syrupis aliquandiu
 " similibus præparatur. Dehinc ad radicem
 " Ipecacuanha tanquam ad sacram ancoram
 " confugiendum, qua nullam præstantius
 " aut tutius, cum in hoc (albo alvi profluvio
 " sine feбри, ex frigida materia orto) tum in
 " plerisque aliis cum vel sine sanguine flu-
 " xibus compescendis natura excogitavit,
 " remedium. Quippe præterquam quod
 " tuto & efficaciter tenacissimos quoque hu-
 " mores per ipsam alvum, sæpissime autem

(b)

per

“ per vomitum ejiciat, & à parte affecta deri-
 “ vet, vim quoque astrictivam post se relin-
 “ quit. Non enim vomitus solum sponte,
 “ superveniens, ut ait Hippoc. Aph. 15. lib.
 “ 6. sed & arte concitatus sub eodem apho-
 “ rismo comprehendi potest. Illud verò
 “ hoc modo perficitur : Drachmæ duæ radi-
 “ cis *Ipecacuanha* in unc. iiii. liquoris appro-
 “ priati coctæ, vel sine oxymelis unc. j. ex-
 “ hibetur: postridie semel atque iterum pro
 “ re nata secunda imo tertia ejus decoctio
 “ (ejusdem scilicet) repetenda, tam quòd
 “ ægri debiliores eam facilius ferant, quam
 “ quod astrictoria ejus vis tunc magis efficax
 “ appareat.

Mox & in tenesmo cap. 10. *Ipecacuan-*
ham suadet, quando ex superioris ventris par-
 tibus videlicet ventriculo, mesenterio & in-
 testinis materia cruda delabitur, per vomitum
 proinderevellenda sed deniq; cap. 12. de dy-
 senteria ipsa agens, videtur non plane satis
 suæ tantoperè commendatæ radicis benigni-
 tatem scivisse & aliquando veritum in corpo-
 re valde ea cochymico, nelaxativo quantu-
 locunque mordax humor provocaretur,
 quod an regionibus illis peculiare sit (nam
 de medicina in Brasilia facienda ibi scribit) nō
 dixerim. Usus nuperus in Europa nos ab
 hoc metu visus est liberasse. Si quando ta-
 men, inquit, evacuatione locus, radicem vo-
 mitivam *Ipecacuanha exquisitissimum naturæ*

munus, cæteris remediis præferre conducit. Atque hæc quidem sunt, quæ nobis Piso supeditavit.

(15) Nunc aliquid addi opus est de numero in Gallia usu. Tres ad me perscribitur species radicis allatas fuisse, unam nigricantem (*noirastre*) aliam coloris flavi aut fuscæ (*de couleur blonde ou brune*) tertiam candidi. Fuscam vel brunam optimam esse experientia docuit. Nam nigra nimis vehemens deprehensa est, alba exiguam aut nullam virtutem ostendit. Usus magis substantiæ in pulverem redactæ quam infusionis placuit; forte pretium materiæ & raritas parsimoniam suaderet, & minor quantitas substantiæ sufficiat. Dosis ordinaria est à drachma semis ad integram in uno vel altero cochleari vini aut juleculi, jejuno stomacho, vel si res exigat; duabus horis post pastum.

(16) Quod rationem obtinendæ Radicis attinet, Grenerium ex Hispania attulisse scriptum est, & ipse in notis ad Methodum medendi mox subjungendis, ait, ex Peruvia venire non minus quam corticem febrifugum; quem Gannaperidem illic vocari ajunt, nostri Chinam Chinæ vocant, Non tamen dixerim an non forte Peruviæ vocabulū latius acceperit & an sub Hispaniæ appellatione Lusitania, ut sæpe fit, fuerit comprehensa. Certe per Lusitanos ex Brasilia haberi Radicem posse dubium esse non potest Pisonem

legenti. Non ideo tamen negaverim, etiam per Hispanos ex Peruvia afferri, multa enim simplicia Brasiliæ & Peruviæ communia, ipsumq; Balsamum, Peruviani nomine celebre, etiam in Brasilia reperiri, ut alia taceam, ex ipso Pisone constat. Eoque facilius impetrabitur hoc medicamentum, si pluribus regionibus commune est. Et Batavi aut Hanseatici mercatores creberrime in Hispaniam & Lusitaniam navigantes, facile desiderii nostris satisficient, si à Medicis doctis rite instruantur.

(17) Porro, ex his multa discimus profutura, & silentium nonnullorum pertinaciæ impositura. Sunt enim non pauci, qui negant dari in morbis medicamenta tam probatæ virtutis, ut omni temperamento aut constitutioni quadrent. Alii exotica omnia damnant, ut nostris corporibus incongrua. Sunt qui præfractè negant extare medicamenta verè specifica, quibus omnibus opponi Ipecacuânha potest. Et quanquam non incredibile sit per antimoniata cum aliis rite combinata, posse obtineri succedaneum radicis Antidyſentericæ; difficile tamen fortasse fuerit omnes ejus virtutes tam commode in medicamento composito conjungi, quando simul & aſtrictoria & alexipharmaca virtute pollet, quorum utrumq; requiri videtur, præsertim & in morbo tantæ pertinaciæ &

malignitatis. Et multum inter nostras & naturæ combinationes interesse constat.

(18) Crediderim verò & alios usus egregios hujus medicamenti temporis tractu apparituros. Cum enim diuturnas obstructions aperiat & tam innocenter imò laudabiliter purget, & tonum viscerum restituat, & præterea malignitati obfistat, facile intelligi potest, quam late pateat ejus utilitas. Cortici ipsi febrifugo præferri posse videtur hæc radix, quia non tam sistit pravi humoris motum (ut cortex facit) quam mali fontem tollit, & recidivæ est expers. Corticis vero ambiguum aliquando usum esse, egregiis medicis compertum habetur, quod non raro tam prava constitutio curationem consequatur, ut præstaret febrii redire. Utrumque tamen sui generis præstans esse medicamentum ex omnibus veterum facile opponendum, fateri oportet.

(19) Porro cum multa alia adhuc simplicia rerum exoticarum scriptores non minoribus elogiis commendent, potest nos opinione major Ipecacuanhæ successus admonere, ne facile relationes peregrinatorum, spernamus generali illo suspecti prætextu, qui nullis magis in promptu est, quam rerum ignaris, alienæ laudis detractoribus. Nec dubito superesse his jam compertis non inferiora. Equidem cautiones prudentium Medicorum probo, nec Chiffetio vitio du-

(b) 3 cen-

endum puto, quod tardius Gannaperidi fidem adhibuit, & celeberrimi Redii etiam commendandam severitatem cenſeo, qui facta inquisitione multas Exoticorum virtutes ad fabulas relegavit. Nolim tamen alios iudicii impares exemplo ejus abuti; & ſi eligendum eſt, malim inclinare ad ſperandi facilitatem, qua alatur experiundi curioſitas, (dummodo agrorum periculum abſit) quam affectato ſupercilio, quo ſe plerumque ſuperba & invida armat ignorantia, deterre-ri homines à conatu proficiendi.

(20) Denique, quanquam, hæc ſufficere poſſe videantur, ne quid tamen hic omitt-rem quo juvari dirigique poſſet uſus reme-dii generoſi, ſubjiciendam putavi Methodum eo utendi, ex Gallico translata, quam præ-ſcripſit Medicus celebris Adrianus Helveti-us, Johannis Friderici Scriptis & praxi apud Batavos Clariſſimi; filius in Gallia nunc flo-rens, cujus nuper etiam libellus prodiit de fe-brifugo per enemata dando. Is ergo cum uſu Antidyſenterici Novi ante omnes in-clauſiſſet, hanc Methodum publicavit, diſſim-olato tamen nomine & natura Medicamenti. Subjecimus breves in eandem Methodum à Grenerio ejus adverſario ſcriptas omiſſis quæ mordacio-ria videbantur. Facile autem vi-rorum in arte peritorum iudicium ſequimur qui præcepta Helvetii etiam ſi neceſſaria non eſſent, laudanda tamen iudicant, & peritiam ingeniumq; autoris non mediocre oſtendere arbi-

arbitrantur; & nonnulla etiam in aliis morbis prodesse posse censent; præsertim, cum in novi & cogniti Remedii administratione nulla cautio superflua videri posset. Adjecimus etiam excerpta ex privilegio Regio & Testimonio primarii Regis Medici, quibus initio statim maxime autoritas fidesque Medicamento accrevit. Quod enim majore elogiū dari poterat quam quod rex magnus à peritis quibus commissum fuerat examen, ad se relatum profitetur successisse indiscriminatim, in omnibus omnino agris in quibus experimentum sumtum fuit, etiam in maxime desperatis?

(21) Cum igitur Bibliopolæ recudendum commendassem nuperrime editum mihiq; transmissum libellum practicum Martini Listeri, Medici, & naturæ exploratoris apud Anglos excellentis; eoque magis laudandi, quòd antiquorum reverentiam cum studio nova observandi acerrimo conjunxit; quanquam non is ego sim, qui de cætero sententiis ejus peculiaribus judicium meum interponere audeam: putavi hanc Relationem de novo Antidysenterico, non incommode addi posse; cum & Listeri liber peculiare morbos persequatur. Studium autem meum (hominis nihil sibi in scientia aliena vindicantis, sed aliorum tantum munera opportune ut videtur commendantis) optimos quosque Medicos, ut solent esse *καλίστοι*, æqui bonique consulturos spero.

Methodus utendi novo Remedio
contra diarrhœam, dejectiones san-
guinolentas & dysenteriam ex Gallico
translata.

(1)

Quoties remedia usu communi in Me-
dicinam recepta dysenterias & di-
arrhœas pertinaces & chronicas tol-
lere non potuêre, Medici etiam ce-
leberrimi ab omni retro memoria naturam,
morbumque sibi relinquere coacti sunt qui
tamen hîc raro felici exitu terminari con-
suevit.

(2) Quæ causâ fecit, ut crediderim me-
rem gratam facturum non medicis minus,
qui hæctenus frustra sæpe regulis artis insti-
têre, quàm ægrotis, qui per remedia genera-
lia sanitatem recuperare non potuêre; si me-
thodum infallibilem communicarem, quibus
hæc morborum genera, quantumvis pericu-
losa & inveterata sanari possint; ita ut nullæ
restent mali reliquiæ; nullusq; recidivæ me-
tus superfit. Ab hoc tamen numero ægrorum
hac arte sanabilium excipio Phthificos, Atro-
phia laborantes, Hydropicos, eosque qui-
bus insignis jam corruptio partis in infimo
ventre accidit, quoniam fluxus ventris his
supervenienti caloris naturalis extinctionem
& pro-

& propinquam mortem indicat. Itaque ab his remediis, si erari ad summum dilatio aliqua poterit non perfecta curatio.

(3) Sed & hoc moneri oportet, eos quibus diurnitate morbi delirium, singultus, vomitus cum tensione dolorifica in infimo ventre dejectionibusque fœci vini similibus aut loturæ carniū cadaverosi odoris, oborta sunt; frustra salutem speraturos; cum hæc certa sunt indicia gangrænæ in intestinis.

(4) Cæteri omnes dysenteria laborantes facile curabuntur si sequentia observent.

Per continuos tres dies mane & vespere sumi oportet pulverem signatum (a) in vino, æquali aquæ quantitate temperato; ut corpus paulatim ad purgationem disponatur ac temperentur corriganturque humores acres, qui aquæ fortis aut spiritus nitri naturam habent, excoquantq; rodunt & exulcerant tunicas intestinorum & ostia vasorum; ita ut simplex diarrhœa sæpe in dysenteriam degeneret, dum humores depravati indies magis magisque corrosivi fiunt, morbique vis augetur. Itaq; ut ad curationem securius perveniatur, à corrigendæ sistendæque humorum malignitatis curâ incipiendum est, quod primum hoc remedium præstat.

(5) Diætæ regimen in eo consistit, ut leve jusculū duabus postea horis sumatur, vel crusta panis in vini tincti, vel ova recentia cum

panis similaginei segmentis. Prandium deinde exiguum sequetur: & si horis pomeridianis alimentum necessarium videatur, poterit comedi panis tinctus in vino saccharato, vel frustulum bis cocti ex aquæ viniq; mistura: inde vesperi rursus adhibebitur pulvis signatus (A) & cœna erit mediocris.

(6) Quarta die mane succedet dosis signata (B. 1.) in jusculo vel in vino medietatem vitri usitati implente. Hoc remediũ liberabit ventriculum à bile viscida & fœculenta quæ calorem naturalem debilitat & digestionem alimentorum prohibet; qua ratione fit, ut chylus ad perfectionem debitam non perveniat, sed potius acefcat, unde tota sanguinis massa alteratur, turbaturque corporis œconomia & gravia illa symptomata nascuntur quæ hunc morbum comitari solent. Quatuor deinde horis transactis jusculum proderit, victusque ea die erit moderatus. Et binis sequentibus diebus rursus ut ante sumetur pulvis (A)

(7) Septima die adhibeatur medicamentum signatum (C) in haustu ptisanæ infra descriptæ. Hoc remedium paulatim obstructiones tollere incipiet & duabus post horis jusculum sequetur.

Die nona Dosis signata (B. 2.) in jusculo aut vino; dixta erit quæ supra.

Die 11. iterum medicamentum (C) cum dixta eadem quæ prius.

Die 13. Dosis signata (B.3.) cum diæta qua usus est æger cum sumeret (B.1.) & (B.2.)

Die 15. Dosis signata (B.4.) diæta sit eadem quæ post tres doses priores fuit usurpata.

(8) Secuta sic curatione magna tamen adhuc cautione opus est, & victu non minus exquisito, quam si adhuc morbus urgeret. Itaque nec dies de more observandi sunt, quibus à carnibus abstinetur, nec potu ad glaciem frigefacto utendum. Et quotidie purgandum corpus medicamento. (C) qua ratione recidiva infallibiliter cavebitur, natura, à pondere opprimente liberata.

(9) Diebus vacantibus, quibus paulo ante medicamentum nullum fuit assignatum, veluti octava, 10, 12, poterit mane & vesperi sumi pulvis (4) ut supra. Si æger noctu quiescere nequeat ob magnitudinem dolorum, aut sedes nimis frequentes, opus est, ut vesperi duabus horis post pastum sumat syrupum corall., dilutum agitatumque in vitro aut sesqui cochleari ptisanæ prout jubebit, vis mali.

(10) Syrupus iste sistit & domat fermentationes & ebullitiones humorū & somnum reddens, naturæ vires restaurat, ut remedia tanto efficacius agere possint.

(11) Quin & sumendum erit de Syrupo eodem, quantum cochlear capit vesperi ejus
diei

diei, qua medicamenta B aut C sunt sumta; quamvis nullus dolor sentiatur.

(12) Omnia hæc medicamenta mane jejuno stomacho adhibenda sunt, aut vesperi duabus horis ante cœnam: qui vehiculum liquidum refugient poterunt tenuissimo panis genere involuta deglutire, & superbibere.

(13) Illud notasse refert, si forte conatum vomendi usu remediorum excitari sentiatur, cavendum quidem esse vomitum quoad licet, si tamen prohiberi nequeat non, ideo animum despondere oportere, nihilominus enim obtinebitur sanitas ob promptitudinem qua remedia hæc immediate agunt in causas morbi. Tantum observetur, utin vomitionis intervallis ter quaterve aquæ tepidæ sumatur paulum, ita vomitus minore fiet violentia.

(14) Quoad infantes, personas tenerioris constitutionis & fœminas sequens methodus observetur. Lactantibus & nondum trimulis detur octava pars dosium, qui verò Trimuli decimum ætatis annum non excefferint, iis pars quarta satis erit, decimum supergressis sed necdum quindecennis tertia; ab anno decimo quinto ad vigesimum dimidia dosis porrigatur. Quæ sane etiam sufficiet delicatis, senibus & gravidis. Robustiores à vigesimo anno ætatis ad sexagesimum non recedent à dosibus supra præscriptis. Quoscunque aut comple-

xio delicata aut ætatis imbecillitas aut graviditas integras doses fumere vetabit, iis eadem remedia adhuc semel reiterabuntur, diminutione præscripta; qua ratione sanitatem quanta unquam gavisi fuere, sibi rursus promittere possunt.

(15) Sæpe cum dysenteriam comitabitur febris, & magna fiet sanguinis dejectio aut dolores erunt valde graves, poterit semel iterumve sanguis ægro mitti, modo id vires patiantur. Nempe ut vasa depleantur, ardor febrilis temperetur, & motus sanguinis impetuofus sistatur: deinde accedatur ad usum remediorum. Eoque casu sua serim statim incipi à dosi signata (B.4.) quæ supra diei 15mæ erat destinata. Nempe ad plenitudinem minuendam, quæ aliquando tanta est, ut periculum sit in mora. Et sic 15 die quiescetur. Finito remediorum usu mane & vesperi per duas septimanas fumatur cochlearis quantitas de *Elixire Stomachico* vel per se vel cum quadruplo aquæ Mixto. Elixir ipsum ita componetur.

Elixir Stomachicum.

(16) Rec. Ligni Santali rubri, ligni aloes, ana 2 unc. cinnamomi 2 unc. Cardam. min. galang. caryoph. Zedoar. ana 1 drachm. Sem. anis. fœnic. gran. Kermes ana 2 drachm. glycyrrhizæ 2 unc. terræ catschu vel catechu crystal. min. an. unc. ijv. damasc. 4 unc. daçtyl. palm. n. 10. vel 12. uvæ & daçtyli in partes minutas

nutas fecentur, & tundantur quæ tundi debent. Deinde omnia ponantur in vitreo vase, superfundatur semipinta (chopine) spiritus vini, in quo prius dissolveris crystallum mineralem: macerentur per noctem sequenti die rursus duæ pintæ spiritus vini superfundentur & ita infusa stent in frigido per quatrimum; vitro quater aut quinque quotidie agitato: inde liquidum filtrabitur, & in eo solvetur libra sacchari optimi, & addetur succus ex duobus malis citreis expressus. Ita erit Elixir confectum. Usus ejus est confortare cerebrum, corque & partes nobiles omnes dissipatione Spiritum debilitatas, corroborare stomachum, cruditates corrigere & omne ventosum flatulentumque huic malo solenne dissipare.

(17) Regimen diætæ toto morbi cursu huc redit, ut comedatur parum, eviteturque quicquid est difficilis digestionis, nec bene distribuitur, aut quod facile corrumpitur; quales cibi sunt artocreas varii generis, irritamenta ferculorum (ragoufts) bovina præsapida (boeuf à la mode) suilla recens aut salita, cibi, quos nigros vocamus, &c. Pro his substituantur succulenta & bene nutrientia, qualia sunt jus cui incocta frusta, laudabiliora carnis bovinae aut ovillæ, vel de perdice sene aut Gallo, cui ossa comminuta; nullis herbis adjectis, pro quibus addi possunt cæpæ binæ cariophyllis trajectæ. Elixir carnibus abstinendum erit, si facultates pati-

patiantur meliores cibos haberi, donec se integrè restitutum sentiat æger, nam ventriculum debilem inutili saburra gravant. Itaque præstat mane & vesperi comedi carnes assatas teneras ad nutriendum aptas sine lardo, tantùm jure madefactas, aut pauxillo butyri recentis. Masticetur probe cibus antequam deglutiatur, bibaturq; vinum vetus cum aqua, & pro potù extra pastum ptisana supra dicta.

(18) Æger mentem contineat in statu tranquillo ne quo affectu vehementi agitur, qui renovare fermentationem sanguinis & humores turbare possit.

(19) Si res ægri parum lauta sit, ut sumtus alimentorum exquisitiorum ferre possit, suffecerit jus carnis, aut, si hoc desit, jusculum ex lacte vel brodium cui cæpæ incoctæ vel oriza in aqua aut lacte cocta pro gustu cujusq; & complura ova recentia. Ita alimenta velut tegmine obducent partem affectam & contra acredinem humorum defendent.

(20) Cum plerumque dysenteriam sequatur sitis, ut ægri sibi persuadere soleant, malum esse a calore; monendi sunt etiam, atque etiam, ut à potus excessu sibi caveant; calor enim & siccitas in ipsis non causæ sed symptomata sunt morbi, quin potius cum in hoc sunt statu studiosius sibi inbibendo moderari debent, quàm alias solent. Nam nihil ipsis tunc noxium
magis

magiseft, quam frequens potus, qui ftomachum debilitat & calorem naturalem frangit. Sufficit gargarizare os aqua faccharata, in qua fit quarta pars omphacii. Ita facilius fitim ferent; nec vero bibent nisi ad summum transacto bihorio a pastu.

(21) Cum sint aliquando, quos mali pertinacia ita affixit, ut carne velut detracta ossibus hæere videantur, convenit ut medio inter remedia tempore injiciantur ipsis clysteres ex simplici jure carniū. Qua ratione facilius sustentabuntur vires aut restituentur. Et post usum remediorum ut habitus corporis redintegretur, poterit bibi lac caprinum aut vaccinum, cum chocolata, quod nos tamen judicio & prudentiæ Medici committimus. Conveniet paulum de nuce Muscata pulverisata cum 4 aut quinque granis salis, lacti injici, quo minus in stomacho coaguletur.

(22) Ptifana ordinaria: Rec. de ligno fantasti rubri, de cortice mali granati, ana unc. 1. radice tormentillæ unc. 2. intybi sylvestris, graminis canini (vulgò Gallis chiendent, nostris Wunds Kraut) ana unc. 2. de granis Sumach emundatis unc. 2. fol. agrimonix manipulos 2. Conquantur omnia igne flammæ vel aperto, in sex pintis vel mensuris aquæ, quæ ad medietatem reducenda est. In fine decoctionis cum olla ab igne removebitur, adde paulum cinnamomi in pulve-
rem

rem redacti & tantundem glycyrrhizæ in fila discerptæ. Quod si in loco simus, ubi hæc omnia invenire non liceat, suffecerit aqua in qua ferrum candens extinctum, cui incoquatur gramen caninum & paulum cinnamomi.

(23) Si dolores qui dysenteriam comitantur, durante præparatoriorum remedium usu persistant urgeantque, enema injiciatur, cujus hæc esse potest formula: Rec. bursæ pastoris manipul. 2. gran. lini unc. sem. florum ros. rubr. & papaveris erratici (quod Gallis coquelicos, nostris Klapperrosen) drachm. 1. ^{avo}, farinæ manipulus unus. Bulliant in decocto hordei ad consistentiam injectioni convenientem. Transcoletur liquor per linteum. In colaturam immitte vitellum ovi recentis & uncias duas mellis violati.

(24) Si dolores essent admodum acres, decoctioni addi possent duo capita papav. alb. sed cavendum est, ne pro doloribus intestinorum accipiamus eos, qui in ano ab hæmorrhoidibus oriuntur, quos sopire licebit oleo Juniperi per retortam igne aperto lege artis propulso, spiritu prius per infundibulum separato. Si hæmorrhoides sint externæ, oleo eodem pennæ ope tangentur, singulis quatuor horis, sin internæ sint, madent eodem, cujus quantum quartam partem cochlearis impleat, ad instar enematis injici satis erit. Ita intra bihorium cessabit

bit dolor & hæmorrhoides flaccescent ut alio remedio non sit opus. Hoc remedium communicavit Dn. Gatelier insignis Artista quo Colbertus ob peritiam utebatur.

(25) Equidem cum multi sint, qui sibi persuadere non possunt, dari in medica arte remedia generalia & indubitata, credibile est eos nec isti novo Medicamento majorem quam tot aliis fidem habituros, quæ huc usque successu expectato caruere. Et sane nec ego diffiteor satis difficulter intelligi quomodo fieri possit, ut idem pharmacum æquali efficacia in ægros agat, eodem quidem morbo laborantes sed temperamento ac vivendi ratione maxime distantes, præsertim cum tot sint ejusdem morbi species, causæque tam diversæ. Sed quemadmodum Corticis febrifugi, quem Chinam Chinæ vocant, virtus jam in confesso est, ut pro remedio generali ab omnibus Medicis recipiatur, ita eo minus mirari nos oportet, aliud dari Remedium specificum non minore universalitate ad omnes ventris fluxus sese extendens, quam qua cortex ille exoticus ad omnes febres intermittentes valet. Nostrum tamen Febrifugo illo præstat quod nullum relinquit recidivæ (quam vocant) metum.

(26) Sed quando ab experientia sola accurata veritatis tanta noticia haberi potest, hi quorum interest rectissime facient, si sepositis præjudiciis, sententiam differant, donec effe-

effectibus ipsis constabit quid credere oporteat. Si qui internum remediorum usum, refugiunt, sciant etiam externa applicatione curam perfici posse, cujus usum mihi refero, ægris desiderantibus non denegaturus. Monere etiam volui, esse qui remedium imitari velint, sed successu caruisse, quod dico ne quis se decipi patiat. Uni enim Regiæ Majestati arcanum aperui.

(27) Postremo omnibus significo, nullum me pretium solito majus ab iis postulare qui initio morbi ita ad me recurrent, quemadmodum ii faciunt, apud quos Medici ordinarii munere fungor cum feбри aut alia ægritudine laborant. Sed alii, qui, ut quotidie fit, ad me tum demum confugient, cum ad extrema redacti fuerint, hos æquum est laborum meorum rationem habere proportionem status, in quo à me deprehendentur.

(28) Pauperes quicumque mihi offerentur, his gratis medicinam faciam non tantum, si dysenteria, sed & si feбри, hydrope, Epilepsia aliisque quibuscunque morbis laborent.

*Approbatio Domini Daquini
Consilarii Regii & Comitis Archiatrorum.*

EGo infra scriptus Consiliarius Regius & Comes Archiatrorum notum facio, vidisse me & examinasse methodum utendi remediis specificis contra Diarrhæam, fluxum sanguinis, & dysenteriam, nec quicquam notasse quod non sit egregiæ in publicum utilitatis.

Daquin.

*Excerpta ex Literis patentibus
Regiis.*

Ludovicus Dei gratia Rex Franciæ & Navarræ. Nostris dilectis & fidelibus Consiliariis &c. &c. & aliis officialibus, ad quos res pertinebit salutem, &c. &c. Mandato nostro remedium hoc specificum (sine recidivæ periculo, Diarrhæam fluxum sanguinis & dysenteriam infallibiliter perfanans) diversis experimentis examinatum comprobatumque est in Hospitali generali, & in Hospitio Dei (Hostel Dieu) urbis nostræ Parisiorum. *Successitque indiscriminatim in omnibus omnino agris tali genere morbi laborantibus, etiam maxime desperatis.* Præterea Consiliarius noster

ster & Archiatrorum Comes ; DAQUINUS ,
 multa experimenta & sumfit ipse & per alios
 sumi curavit quæ omnia eundem prorsus suc-
 cessum habuere , quem ad NOS retulere ,
 Legerius Doctor Facultatis Medicæ Parisiæ
 & Gatelerius Chirurgus , quibus perquisi-
 tio in hanc rem à nobis fuit commissa &c.

*Animadversiones breves in Methodum præ-
 cedentem scripta à Domino Grenerio , qui
 sibi primam medicamenti productionem
 vindicat*

Methodus hæc non est naturalis sed occul-
 tandi causa larvata.

Ad 5.6.7.8.9. Regulæ operosæ hîc præscriptæ
 sunt prorsus inutiles.

Idem est ad num. 10. 11. sufficiunt bona ali-
 menta debito regimine sumta.

Ad 12. Pro Syrupò totq; cæteris præscriptis,
 sufficit Remedium in pulverem redigi &
 cum aqua sumi.

Ad 13. Falsò præcipitur ut vomitus evitetur.
 Est ille inter effectus remedii naturales,
 quib9 curationem fieri oportet, purgando
 per inferiora & superiora. Aqua sumen-
 da est frigida, non tepida.

Ad num. 14. De dosi satis rectè præcipitur,
 modo ea contentus sit Medicus, nec inuti-
 les reiterationes præscribat. Omnes ægri
 sine discrimine curantur tertia sumtione.
 Sin minus , nec plures rem præstabunt.

Ad

- Ad 15. Venæ sectio prorsus omittenda est.
 Ad 16 Pro Elixire Stomachico aliisque id genus præstat adhibere paulum panis tostii sumti cum vino Hispanico post pastum.
 Ad 17. Sufficiunt bona alimenta debite sumta, quibus æger est assuetus.
 Ad 22. Sufficit ptisana vulgaris.
 Ad 23. Res omnis etiam sine Clystere optime peragitur.
 Ad 24. Pro Hæmorrhoidibus habeo arcanum præstantissimum.
 Ad 25. Quid attinet Chinam Chinæ cum nostro remedio comparatam extraneam appellare? cum nostrum quoq; extraneum sit & ex Peruvia afferatur.

FINIS.

Z

1067. 21

88 358551 -

1067.2

nutas fecentur, & tundantur quæ tundi debent. Deinde omnia ponantur in vitreo vase, superfundatur semipinta (chopine) spiritus vini, in quo prius dissolveris crystallum mineralem: macerentur per noctem sequenti die rursus duæ pintæ spiritus vini superfundentur & ita infusa stent in frigido per quatrimum; vitro quater aut quinquies quotidie agitato: inde liquidum filtrabitur, & in eo solvetur libra sacchari optimi, & addetur succus ex duobus malis citreis expressus. Ita erit Elixir confectum. Usus ejus est confortare cerebrum, corque & partes nobiles omnes dissipatione Spiritum debilitatas, corroborare stomachum, cruditates corrigere & omne ventosum flatulentumque huic malo solenne dissipare.

(17) Regimen diætæ toto morbi cursu huc redit, ut comedatur parum, eviteturque quicquid est difficilis digestionis, nec bene distribuitur, aut quod facile corrumpitur; quales cibi sunt artocreas varii generis, irritamenta ferculorum (ragousts) bovina præsapida (boeuf à la mode) suilla recens aut salita, cibi, quos nigros vocamus, &c. Pro his substituantur succulenta & bene nutrientia, qualia sunt jus cui incocta frusta, laudabiliora carnis bovinae aut ovillæ, vel de perdice fene aut Gallo, cui ossa comminuta; nullis herbis adjectis, pro quibus addi possunt capæ binæ cariophyllis trajectæ. Elixir carnibus abstinendum erit, si facultates pati-

patiantur meliores cibos haberi, donec se integrè restitutum sentiat æger, nam ventriculum debilem inutili saburra gravant. Itaque præstat mane & vesperi comedi carnes assatas teneras ad nutriendum aptas sine lardo, tantùm jure madefactas, aut pauxillo butyri recentis. Masticetur probe cibus antequam deglutiatur, bibaturq; vinum vetus cum aqua, & pro potu extra pastum ptisana supra dicta.

(18) Æger mentem contineat in statu tranquillo ne quo affectu vehementi agitur, qui renovare fermentationem sanguinis & humores turbare possit.

(19) Si res ægri parum lauta sit, ut sumtus alimentorum exquisitiorum ferre possit, suffecerit jus carnis, aut, si hoc desit, jusculum ex lacte vel brodium cui cæpæ incoctæ vel oriza in aqua aut lacte cocta pro gustu cujusq; & complura ova recentia. Ita alimenta velut tegmine obducent partem affectam & contra acredinem humorum defendent.

(20) Cum plerumque dysenteriam sequatur sitis, ut ægri sibi persuadere soleant, malum esse a calore; monendi sunt etiam, atque etiam, ut à potus excessu sibi caveant; calor enim & siccitas in ipsis non causæ sed symptomata sunt morbi, quin potius cum in hoc sunt statu studiosius sibi inbibendo moderari debent, quàm alias solent. Nam nihil ipsis tunc noxium
magis

magis est, quam frequens potus, qui stomachum debilitat & calorem naturalem frangit. Sufficit gargarizare os aqua saccharata, in qua sit quarta pars omphacii. Ita facilius fitim ferent; nec vero bibent nisi ad summum transacto bihorio a pastu.

(21) Cum sint aliquando, quos mali pertinacia ita affixit, ut carne velut detracta ossibus harere videantur, convenit ut medio inter remedia tempore injiciantur ipsis clysteres ex simplici jure carniū. Qua ratione facilius sustentabuntur vires aut restituentur. Et post usum remediorum ut habitus corporis redintegretur, poterit bibi lac caprinum aut vaccinum, cum chocolata, quod nos tamen iudicio & prudentiæ Medici committimus. Conveniet paulum de nuce Muscata pulverisata cum 4 aut quinque granis salis, lacti injici, quo minus in stomacho coaguletur.

(22) Ptisana ordinaria: Rec. de ligno fantasti rubri, de cortice mali granati, ana unc. 1. radice tormentillæ unc. 2. intybi sylvestris, graminis canini (vulgò Gallis chiendent, nostris Munde Kraut) ana unc. 2. de granis Sumach emundatis unc. 2. fol. agrimonix manipulos 2. Conquantur omnia igne flammæ vel aperto, in sex pintis vel mensuris aquæ, quæ ad medietatem reducenda est. In fine decoctionis cum olla ab igne removebitur, adde paulum cinnamomi in pulverem

rem redacti & tantundem glycyrrhizæ in fila discerptæ. Quod si in loco simus, ubi hæc omnia invenire non liceat, suffecerit aqua in qua ferrum candens extinctum, cui incoquatur gramen caninum & paulum cinnamomi.

(23) Si dolores qui dysenteriam comitantur, durante præparatoriorum remedium usu persistant urgeantque, enema injiciatur, cujus hæc esse potest formula: Rec. bursæ pastoris manipul. 2. gran. lini unc. sem. florum ro. rubr. & papaveris erratici (quod Gallis coquelicos, nostris Klappertosen) drachm. 1. ana, farinæ manipulus unus. Bulliant in decocto hordei ad consistentiam injectioni convenientem. Transcoletur liquor per linteum. In colaturam immitte vitellum ovi recentis & uncias duas mellis violati.

(24) Si dolores essent admodum acres, decoctioni addi possent duo capita papav. alb. sed cavendum est, ne pro doloribus intestinorum accipiamus eos, qui in ano ab hæmorrhoidibus oriuntur, quos sopire licebit oleo Juniperi per retortam igne aperto lege artis propulso, spiritu prius per infundibulum separato. Si hæmorrhoides sint externæ, oleo eodem pennæ opetangentur, singulis quatuor horis, si internæ sint, madent eodem, cujus quantum quartam partem cochlearis impleat, ad instar enematis injici satis erit. Ita intra bihorium cessabit

bit dolor & hæmorrhoides flaccescent ut alio remedio non sit opus. Hoc remedium communicavit Dn. Gatelier insignis Artista quo Colbertus ob peritiam utebatur.

(25) Equidem cum multi sint, qui sibi persuadere non possunt, dari in medica arte remedia generalia & indubitata, credibile est eos nec isti novo Medicamento majorem quam tot aliis fidem habituros, quæ hucusque successu expectato caruere. Et sane nec ego diffiteor satis difficulter intelligi quomodo fieri possit, ut idem pharmacum æquali efficacia in ægros agat, eodem quidem morbo laborantes sed temperamento ac vivendi ratione maxime distantes, præsertim cum tot sint ejusdem morbi species, causæque tam diversæ. Sed quemadmodum Corticis febrifugi, quem Chinam Chinæ vocant, virtus jam in confesso est, ut pro remedio generali ab omnibus Medicis recipiatur, ita eo minus mirari nos oportet, aliud dari Remedium specificum non minore universalitate ad omnes ventris fluxus sese extendens, quam qua cortex ille exoticus ad omnes febres intermittentes valet. Nostrum tamen Febrifugo illo præstat quod nullum relinquit recidivæ (quam vocant) metum.

(26) Sed quando ab experientia sola accurata veritatis tanta notitia haberi potest, hi quorum interest rectissime facient, si sepositis præjudiciis, sententiam differant, donec effe-

effectibus ipsis constabit quid credere oporteat. Si qui internum remediorum usum, refugiunt, sciant etiam externa applicatione curam perfici posse, cujus usum mihi refero, ægris desiderantibus non denegaturus. Monere etiam volui, esse qui remedium imitari velint, sed successu caruisse, quod dico ne quis se decipi patiatur. Uni enim Regiæ Majestati arcanum aperui.

(27) Postremo omnibus significo, nullum me pretium solito majus ab iis postulare qui initio morbi ita ad me recurrent, quemadmodum ii faciunt, apud quos Medici ordinarii munere fungor cum feбри aut alia ægritudine laborant. Sed alii, qui, ut quotidie fit, ad me tum demum confugient, cum ad extrema redacti fuerint, hos æquum est laborum meorum rationem habere proportionem status, in quo à me deprehendentur.

(28) Pauperes quicumque mihi offerentur, his gratis medicinam faciam non tantum, si dysenteria, sed & si feбри, hydrope, Epilepsia aliisque quibuscunque morbis laborent.

*Approbatio Domini Daquini
Consilarii Regii & Comitis Archia-
trorum.*

EGO infra scriptus Consiliarius Regius & Comes Archiatrorum notum facio, vidisse me & examinasse methodum utendi remediis specificis contra Diarrhæam, fluxum sanguinis, & dysenteriam, nec quicquam notasse quod non sit egregiæ in publicum utilitatis.

Daquin.

*Excerpta ex Literis patentibus
Regiis.*

LUDOVICUS Dei gratia Rex Franciæ & Navarræ. Nostris dilectis & fidelibus Consiliariis &c. &c. & aliis officialibus, ad quos res pertinebit salutem, &c. &c. Mandato nostro remedium hoc specificum (sine recidivæ periculo, Diarrhæam fluxum sanguinis & dysenteriam infallibiliter perfanans) diversis experimentis examinatum comprobatumque est in Hospitali generali, & in Hospitio Dei (Hostel Dieu) urbis nostræ Parisiorum. *Succesfitque indiscriminatim in omnibus omnino agris tali genere morbi laborantibus, etiam maxime desperatis.* Præterea Consiliarius noster

ster & Archiatrorum Comes, DAQUINUS, multa experimenta & sumfit ipse & per alios sumi curavit quæ omnia eundem profusum successum habuere, quem ad NOS retulere, Legerius Doctor Facultatis Medicæ Parisinæ & Gatelierius Chirurgus, quibus perquisitio in hanc rem à nobis fuit commissa &c.

Animadversiones breves in Methodum præcedentem scripta à Domino Grenerio, qui sibi primam medicamenti productionem vindicat

Methodus hæc non est naturalis sed occultandi causa larvata.

Ad 5.6.7.8.9. Regulæ operosæ hîc præscriptæ sunt profusè inutiles.

Idem est ad num. 10. 11. sufficiunt bona alimenta debito regimine sumta.

Ad 12. Pro Syrupò totq; cæteris præscriptis, sufficit Remedium in pulverem redigi & cum aqua sumi.

Ad 13. Falsò præcipitur ut vomitus evitetur. Est ille inter effectus remedii naturales, quib9 curationem fieri oportet, purgando per inferiora & superiora. Aqua sumenda est frigida, non tepida.

Ad num. 14. De dosi satis rectè præcipitur, modo ea contentus sit Medicus, nec inutiles reiterationes præscribat. Omnes ægri sine discrimine curantur tertia sumtione. Sin minus, nec plures rem præstabunt.

Ad

- Ad 15. Venæ sectio prorsus omittenda est.
 Ad 16 Pro Elixire Stomachico aliisque id genus præstat adhibere paulum panis tostifumti cum vino Hispanico post pastum.
 Ad 17. Sufficiunt bona alimenta debitè sumta, quibus æger est assuetus.
 Ad 22. Sufficit ptisana vulgaris.
 Ad 23. Res omnis etiam sine Clystere optime peragitur.
 Ad 24. Pro Hæmorrhoidibus habeo arcanum præstantissimum.
 Ad 25. Quid attinet Chinam Chinæ cum nostro remedio comparatam extraneam appellare? cum nostrum quoq; extraneum sit & ex Peruvia afferatur.

FINIS.

Z

1067, 21

88 858551 -

1064.

3F10

nutas fecentur, & tundantur quæ tundi debent. Deinde omnia ponantur in vitreo vase, superfundatur semipinta (chopine) spiritus vini, in quo prius dissolveris crystalum mineralem: macerentur per noctem sequenti die rursus duæ pintæ spiritus vini superfundentur & ita infusa stent in frigido per quatrimum; vitro quater aut quinquies quotidie agitato: inde liquidum filtrabitur, & in eo solvetur libra sacchari optimi, & addetur succus ex duobus malis citreis expressus. Ita erit Elixir confectum. Usus ejus est confortare cerebrum, corque & partes nobiles omnes dissipatione Spiritum debilitatas, corroborare stomachum, cruditates corrigere & omne ventosum flatulentumque huic malo solenne dissipare.

(17) Regimen diætæ toto morbi cursu huc redit, ut comedatur parum, eviteturque quicquid est difficilis digestionis, nec bene distribuitur, aut quod facile corrumpitur; quales cibi sunt artocreas varii generis, irritamenta ferculorum (ragoufts) bovina præsapida (boeuf à la mode) suilla recens aut salita, cibi, quos nigros vocamus, &c. Pro his substituentur succulenta & bene nutrientia, qualia sunt jus cui incocta frusta, laudabiliora carnis bovinae aut ovillæ, vel de perdice sene aut Gallo, cui ossa comminuta; nullis herbis adjectis, pro quibus addi possunt capæ binæ cariophyllis trajectæ. Elixibus carnibus abstinendum erit, si facultates pati-

patiantur meliores cibos haberi, donec se integrè restitutum sentiat æger, nam ventriculum debilem inutili saburra gravant. Itaque præstat mane & vesperi comedi carnes assatas teneras ad nutriendum aptas sine lardo, tantùm jure madefactas, aut paucillo butyri recentis. Masticetur probe cibus antequam deglutiatur, bibaturq; vinum vetus cum aqua, & pro potu extra pastum prifana supra dicta.

(18) Æger mentem contineat in statu tranquillo ne quo affectu vehementi agitur, qui renovare fermentationem sanguinis & humores turbare possit.

(19) Si res ægri parum lauta sit, ut sumtus alimentorum exquisitorum ferre possit, suffecerit jus carnis, aut, si hoc desit, jusculum ex lacte vel brodium cui cæpæ incoctæ vel oriza in aqua aut lacte cocta pro gustu cujusq; & complura ova recentia. Ita alimenta velut tegmine obducent partem affectam & contra acredinem humorum defendent.

(20) Cum plerumque dysenteriam sequatur sitis, ut ægri sibi persuadere soleant, malum esse a calore; monendi sunt etiam, atque etiam, ut à potus excessu sibi caveant; calor enim & siccitas in ipsis non causæ sed symptomata sunt morbi, quin potius cum in hoc sunt statu studiosius sibi inbibendo moderari debent, quàm alias solent. Nam nihil ipsis tunc noxium magis

magis est, quam frequens potus, qui stomachum debilitat & calorem naturalem frangit. Sufficit gargarizare os aqua saccharata, in qua sit quarta pars omphacii. Ita facilius fitim ferent; nec vero bibent nisi ad summum transacto bihorio â pastu.

(21). Cum sint aliquando, quos mali pertinacia ita afflixit, ut carne velut detracta ossibus hæere videantur, convenit ut medio inter remedia tempore injiciantur ipsis clysteres ex simplici jure carniū. Quæ ratione facilius sustentabuntur vires aut restituentur. Et post usum remediorum ut habitus corporis redintegretur, poterit bibi lac caprinum aut vaccinum, cum chocolata, quod nos tamen judicio & prudentiæ Medici committimus. Conveniet paulum de nuce Muscata pulverisata cum 4 aut quinque granis salis, lacti injici, quo minus in stomacho coaguletur.

(22) Ptisana ordinaria: Rec. de ligno fantasti rubri, de cortice mali granati, ana unc. 1. radicis tormentillæ unc. 2. intybi sylvestris, graminis canini (vulgò Gallis chiendent, nostris Munde Kraut) ana unc. 2. de granis Sumach emundatis unc. 2. fol. agrimonix manipulos 2. Conquantur omnia igne flammæ vel aperto, in sex pintis vel mensuris aquæ, quæ ad medietatem reducenda est. In fine decoctionis cum olla ab igne removebitur, adde paulum cinnamomi in pulverem

rem redacti & tantundem glycyrrhizæ in fila discerpta. Quod si in loco simus, ubi hæc omnia invenire non liceat, suffecerit aqua in qua ferrum candens extinctum, cui incoquatur gramæn caninum & paulum cinnamomi.

(23) Si dolores qui dysenteriam comitantur, durante præparatoriorum remedium usu persistant urgeantque, enema injiciatur, cujus hæc esse potest formula: Rec. bursæ pastoris manip. 2. gran. lini unc. sem. florum ro. rubr. & papaveris erratici (quod Gallis coquelicos, nostris Klappertosen) drachm. 1. anss, farinæ manipulus unus. Bulliant in decocto hordei ad consistentiam injectioni convenientem. Transcoletur liquor per linteum. In colaturam immitte vitellum ovi recentis & uncias duas mellis violati.

(24) Si dolores essent admodum acres, decoctioni addi possent duo capita papav. alb. sed cavendum est, ne pro doloribus intestinorum accipiamus eos, qui in ano ab hæmorrhoidibus oriuntur, quos sopire licebit oleo Juniperi per retortam igne aperto lege artis propulso, spiritu prius per infundibulum separato. Si hæmorrhoides sint externæ, oleo eodem pennæ ope tangentur, singulis quatuor horis, si internæ sint, madent eodem, cujus quantum quartam partem cochlearis impleat, ad instar enematis injici satis erit. Ita intra bihorium cessabit

bit dolor & hæmorrhoides flacessent ut alio remedio non sit opus. Hoc remedium communicavit Dn. Gatelier insignis Artista quo Colbertus ob peritiam utebatur.

(25) Equidem cum multi sint, qui sibi persuadere non possunt, dari in medica arte remedia generalia & indubitata, credibile est eos nec isti novo Medicamento majorem quàm tot aliis fidem habituros, quæ hucusque successu expectato caruere. Et sane nec ego diffiteor satis difficulter intelligi quomodo fieri possit, ut idem pharmacum æquali efficacia in ægros agat, eodem quidem morbo laborantes sed temperamento ac vivendi ratione maxime distantes, præsertim cum tot sint ejusdem morbi species, causæque tam diversæ. Sed quemadmodum Corticis febrifugi, quem Chinam Chinæ vocant, virtus jam in confesso est, ut pro remedio generali ab omnibus Medicis recipiatur, ita eo minus mirari nos oportet, aliud dari Remedium specificum non minore universalitate ad omnes ventris fluxus sese extendens, quam qua cortex ille exoticus ad omnes febres intermittentes valet. Nostrum tamen Febrifugo illo præstat quod nullum relinquit recidivæ (quam vocant) metum.

(26) Sed quando ab experientia sola accurata veritatis tanta notitia haberi potest, hi quorum interest rectissime facient, si sepositis præjudiciis, sententiam differant, donec effe-

effectibus ipsis constabit quid credere oporteat. Si qui internum remediorum usum, refugiunt, sciant etiam externa applicatione curam perfici posse, cujus usum mihi refervo, ægris desiderantibus non denegaturus. Monere etiam volui, esse qui remedium imitari velint, sed successu caruisse, quod dico ne quis se decipi patiatur. Uni enim Regiæ Majestati arcanum aperui.

(27) Postremo omnibus significo, nullum me pretium solito majus ab iis postulare qui initio morbi ita ad me recurrent, quemadmodum ii faciunt, apud quos Medici ordinarii munere fungor cum feбри aut alia ægritudine laborant. Sed alii, qui, ut quotidie fit, ad me tum demum confugient, cum ad extrema redacti fuerint, hos æquum est laborum meorum rationem habere proportionem status, in quo à me deprehendentur.

(28) Pauperes quicumque mihi offerentur, his gratis medicinam faciam non tantum, si dysenteria, sed & si feбри, hydrope, Epilepsia aliisque quibuscunque morbis laborent.

*Approbatio Domini Daquini
Consilarii Regii & Comitis Archia-
trorum.*

EGO infra scriptus Consiliarius Regius & Comes Archiatrorum notum facio, vidisse me & examinasse methodum utendi remediis specificis contra Diarrhæam, fluxum sanguinis, & dysenteriam, nec quicquam notasse quod non sit egregiæ in publicum utilitatis.

Daquin.

*Excerpta ex Literis patentibus
Regiis.*

Ludovicus Dei gratia Rex Franciæ & Navarræ. Nostris dilectis & fidelibus Consiliariis &c. &c. & aliis officialibus, ad quos res pertinebit salutem, &c. &c. Mandato nostro remedium hoc specificum (sine recidivæ periculo, Diarrhæam fluxum sanguinis & dysenteriam infallibiliter persanans) diversis experimentis examinatum comprobatumque est in Hospitali generali, & in Hospitio Dei (Hostel Dieu) urbis nostræ Parisiorum. *Succesfitque indiscriminatim in omnibus omnino agris tali genere morbi laborantibus, etiam maxime desperatis.* Præterea Consiliarius noster

ster & Archiatrorum Comes; DAQUINUS, multa experimenta & sumfit ipse & per alios sumi curavit quæ omnia eundem profus successum habuere, quem ad NOS retulere, Legerius Doctor Facultatis Medicæ Parisinæ & Gatelerius Chirurgus, quibus perquisitio in hanc rem à nobis fuit commissa &c.

Animadversiones breves in Methodum præcedentem scriptæ à Domino Grenerio, qui sibi primam medicamenti productionem vindicat

Methodus hæc non est naturalis sed occultandi causa larvata.

Ad 5.6.7.8.9. Regulæ operosæ hinc præscriptæ sunt profus inutilis.

Idem est ad num. 10. 11. sufficiunt bona alimenta debito regimine sumta.

Ad 12. Pro Syrupis totq; cæteris præscriptis, sufficit Remedium in pulverem redigi & cum aqua sumi.

Ad 13. Falsò præcipitur ut vomitus evitetur. Est ille inter effectus remedii naturales, quib9 curationem fieri oportet, purgando per inferiora & superiora. Aqua sumenda est frigida, non tepida.

Ad num. 14. De dosi satis rectè præcipitur, modo ea contentus sit Medicus, nec inutilis reiterationes præscribat. Omnes ægri sine discrimine curantur tertia sumtione. Sin minus, nec plures rem præstabunt.

Ad

- Ad 15. Venæ sectio prorsus omittenda est.
 Ad 16 Pro Elixire Stomachico aliisque id genus præstat adhibere paulum panis tostifumti cum vino Hispanico postpastum.
 Ad 17. Sufficiunt bona alimenta debite sumpta, quibus æger est assuetus.
 Ad 22. Sufficit ptisana vulgaris.
 Ad 23. Res omnis etiam sine Clystere optime peragitur.
 Ad 24. Pro Hæmorrhoidibus habeo arcanum præstantissimum.
 Ad 25. Quid attinet Chinam Chinæ cum nostro remedio comparatam extraneam appellare? cum nostrum quoq; extraneum sit & ex Peruvia afferatur.

FINIS.

Z

1067.21

88 858551 -

1067.21

